

The Effectiveness of Couple Therapy Based on Reality Therapy Approach on Marital Conflicts of Military Couples Applying for Divorce

Bahmani. B¹
Hosseini. S A-S²
Afsharnia. K³

1 - Ph.D. Student in General Psychology, Psychology Department, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

2 - (*Corresponding Author) Ph.D., Assistant Professor, Psychology Department Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran Email: Hosseini.s458@gmail.com

3 - Assistant Professor, Psychology Department, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran

Abstract

Introduction: Marital conflicts by creating psychological-emotional distance in military couples are one of the main reasons for reducing the quality of marital relations and the health of the society. Couple therapy based on the reality therapy approach is an effective intervention to overcome difficult or intractable marital challenges.

Objective: The present study was conducted with the aim of investigating the effectiveness of couple therapy based on the reality therapy approach on marital conflicts of military couples applying for divorce.

Materials and Methods: This study was a quasi-experimental type of pre- and post-test with a control group. The statistical population consisted of all military couples who visited the primary school psychology center in Hamadan city; formed. The samples of this research were 30 military from the mentioned community who were selected using the available sampling method and were assigned to two experimental and control (15 military) groups with the help of a simple random method. They responded to the marital conflict's questionnaire of Barati and Sanai (2012). The experimental group was trained for 8 sessions, and the control group did not receive any intervention. Data were analyzed using mean, standard deviation and, covariance analysis with SPSS-24 software.

Results: The results indicated a significant difference in the average and standard deviation of marital conflicts of military couples ($P < 0.01$) in the experimental group compared with the control group in the post-test. Based on eta squares, the effect of couple therapy based on the reality therapy approach on marital conflicts of couples was 51.8%.

Conclusion: Couples therapy based on reality therapy approach was effective in reducing marital conflicts among military couples. Therefore, it is suggested to hold couple therapy sessions based on the reality therapy approach to prevent and solve marital problems in counseling centers.

Keywords: Couples Therapy, Marital Conflicts, Military Couples, Reality Therapy

Bahmani B, Hosseini S A-S, Afsharnia K. The Effectiveness of Couple Therapy Based on Reality Therapy Approach on Marital Conflicts of Military Couples Applying for Divorce. *Military Caring Sciences*. 2023; 9 (4).383-390.

Submission: 22/02/2023

Accepted: 01/03/2023

Published: 2023/03/01

اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی بر تعارضات زناشویی زوجین نظامی متقاضی طلاق

بهناز بهمنی^۱، *سعیده السادات حسینی^۲، کریم افشارنیا^۳

چکیده

مقدمه: تعارضات زناشویی با ایجاد فاصله روانی-عاطفی در زوجین نظامی از دلایل اصلی کاهش کیفیت روابط زناشویی و سلامت جامعه است. زوج درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی از مداخلات مؤثر برای بیرون آمدن از چالش‌های سخت یا غیرقابل حل زناشویی است. **هدف:** پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی بر تعارضات زناشویی زوجین نظامی متقاضی طلاق انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر شبه آزمایشی از نوع پیش آزمون پس آزمون همراه با گروه کنترل بود. جامعه آماری را کلیه زوجین نظامی که در نیمسال دوم سال ۱۳۹۸ به مرکز روان‌شناسی دبستان شهر همدان مراجعه کرده بودند؛ تشکیل دادند. نمونه ۳۰ زوج از جامعه مذکور بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و با روش تصادفی ساده، در دو گروه آزمایش (۱۵ زوج) و کنترل (۱۵ زوج) تخصیص یافتند و به پرسشنامه تعارضات زناشویی براتی و ثنایی پاسخ دادند. گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه به صورت هفته‌ای ۱ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای تحت آموزش قرار گرفت و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. داده‌ها با استفاده از میانگین، انحراف استاندارد و تحلیل کوواریانس در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تحلیل شدند.

یافته‌ها: در گروه آزمایش میانگین و انحراف معیار نمره تعارضات زناشویی از $۱۳/۵۶ \pm ۱۵۹/۲۴$ به $۱۲/۱۸ \pm ۱۲۱/۱۶$ بعد از انجام مداخله تغییر کرده است. یافته‌ها حاکی از تفاوت معنادار میانگین و انحراف استاندارد تعارضات زناشویی زوجین نظامی ($P < ۰/۰۱$) گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل در پس‌آزمون بود. بر اساس مجذور اتا مقدار تأثیر زوج درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی بر تعارضات زناشویی زوجین ۵۱/۸ درصد بود.

نتیجه‌گیری: در زوجین نظامی متقاضی طلاق، زوج‌درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی می‌تواند منجر به کاهش تعارضات زناشویی و ایجاد ارتباط مطلوب بین آن‌ها گردد. لذا، برگزاری جلسات زوج‌درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی جهت پیشگیری و حل مشکلات زناشویی در مراکز مشاوره پیشنهاد می‌شود.

کلمات کلیدی: تعارضات زناشویی، زوج درمانی، زوجین نظامی، واقعیت درمانی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰

مجله علوم مراقبتی نظامی سال نهم ■ شماره ۴ ■ زمستان ۱۴۰۱ ■ شماره مسلسل ۳۱۴ ■ صفحات ۳۹۰-۳۸۳

مقدمه

می‌تواند سلامت روان افراد را تقویت نماید (۱). یکی از مشاغل دارای تنیدگی بالا و پیچیدگی خاص، مشاغل نظامی هستند که همه جای دنیا توأم با تنیدگی، دوری از خانواده و زندگی در شرایط سخت است و این تنیدگی پیامدهای عمده چشم‌گیری در محیط خانواده ایجاد می‌کند (۲). وجود الزامات شغلی کارکنان نظامی مانند مأموریت، رزمایش، نگرهبانی در برخی اوقات با عدم

کانون خانواده یکی از اساسی‌ترین کانون‌های جامعه و شکل دهنده‌ی شخصیت اعضاء درون آن است. مطلوبیت، رضایت، کیفیت و کارکرد بهینه خانواده، در شکوفایی و رشد اعضای خانواده نقش مهمی دارد. رابطه زناشویی رضایت‌بخش با جلب حمایت مادی و معنوی شریک زندگی در شرایط استرس‌زا

۱ - دانشجوی دکترای روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران
 ۲ - دکترای روانشناسی، استادیار، گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران (*نویسنده مسئول)
 آدرس الکترونیک: Hosseini.s458@gmail.com
 ۳ - دکترای روانشناسی، استادیار، گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران

تحمل و ناراضی‌های خانواده‌های آن‌ها از قبیل استرس، تعارضات، عدم سازگاری زناشویی همراه است و به همین دلیل برخی از زوجین تحمل چنین شرایطی را ندارند و در نهایت راضی به ترک شغل شده و یا شرایط خانوادگی آن‌ها به سمت طلاق و جدایی می‌رود و موجب تعارضات زناشویی در خانواده‌های نظامی می‌شود. ایجاد تعارضات زناشویی و نبود رضایت زناشویی می‌تواند بر کاهش روابط اجتماعی بین همسران اثر بگذارد (۳). تعارض مجادله‌ای است بر سر اثبات ارزش‌ها و ادعاها برای دستیابی به موقعیت، قدرت و منابعی که باعث صدمه، تخریب و حذف طرف مقابل می‌شود (۴).

از آنجایی که افزایش ناسازگاری زوجین موجب ایجاد مشکلات ارتباطی در خانواده می‌شود، به کارگیری مداخلات روانشناختی ضرورت دارد (۵). یکی از درمان‌های مؤثر و مفید در این زمینه واقعیت درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب است (۶). واقعیت درمانی شامل چهار رویه است: رویه اول (خواسته‌ها) به بررسی خواسته‌ها یا اهداف مراجعان اشاره دارد. رویه دوم (انجام دادن) به تمرکز بر اعمال و رفتار کنونی مراجعان دلالت دارد. مراجعان بر این نکته متمرکز می‌شوند که برای تأمین نیازهای اساسی خویش چگونه عمل کنند. رویه سوم (ارزیابی) به ارزیابی اعمال و رفتارها و تناسب آن‌ها با نیازهای اساسی مراجع اشاره دارد و نهایتاً رویه چهارم به برنامه‌ریزی برای آینده دلالت دارد. زمانی که مراجعان در می‌یابند که اعمال و عملکردشان با خواسته‌ها و اهدافشان همخوانی ندارد، به این سمت سوق داده می‌شوند که اعمال، رفتار و برنامه‌های جایگزین طرح‌ریزی کنند (۷).

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر شبه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون همراه با گروه کنترل بود. جامعه آماری را کلیه زوجین نظامی که در نیمسال دوم سال ۱۳۹۸ به مرکز روان‌شناسی دبستان وابسته به نیروی انتظامی در شهر همدان مراجعه کرده بودند؛ تشکیل دادند. نمونه‌های این پژوهش، ۳۰ زوج از جامعه مذکور بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب گردیدند و به کمک شیوه تصادفی ساده و با روش قرعه‌کشی، در دو گروه آزمایش (۱۵ زوج) و کنترل (۱۵ زوج) تخصیص یافتند. تعداد نمونه لازم بر اساس مطالعات مشابه، مانند پژوهش فاریابی و همکاران (۱۳) با در نظر گرفتن اندازه اثر ۰/۴۰، سطح اطمینان ۰/۹۵، توان آزمون ۰/۸۰ و میزان ریزش ۱۰ درصد، برای هر گروه ۱۵ نفر محاسبه شد.

آزمودنی‌ها قبل از شروع مداخله، به پرسشنامه تعارضات زناشویی براتی و ثنایی پاسخ دادند و سپس مداخله برای گروه آزمایش به مدت ۸ جلسه به صورت هفته‌ای ۱ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای در

تحمل و ناراضی‌های خانواده‌های آن‌ها از قبیل استرس، تعارضات، عدم سازگاری زناشویی همراه است و به همین دلیل برخی از زوجین تحمل چنین شرایطی را ندارند و در نهایت راضی به ترک شغل شده و یا شرایط خانوادگی آن‌ها به سمت طلاق و جدایی می‌رود و موجب تعارضات زناشویی در خانواده‌های نظامی می‌شود. ایجاد تعارضات زناشویی و نبود رضایت زناشویی می‌تواند بر کاهش روابط اجتماعی بین همسران اثر بگذارد (۳). تعارض مجادله‌ای است بر سر اثبات ارزش‌ها و ادعاها برای دستیابی به موقعیت، قدرت و منابعی که باعث صدمه، تخریب و حذف طرف مقابل می‌شود (۴).

از آنجایی که افزایش ناسازگاری زوجین موجب ایجاد مشکلات ارتباطی در خانواده می‌شود، به کارگیری مداخلات روانشناختی ضرورت دارد (۵). یکی از درمان‌های مؤثر و مفید در این زمینه واقعیت درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب است (۶). واقعیت درمانی شامل چهار رویه است: رویه اول (خواسته‌ها) به بررسی خواسته‌ها یا اهداف مراجعان اشاره دارد. رویه دوم (انجام دادن) به تمرکز بر اعمال و رفتار کنونی مراجعان دلالت دارد. مراجعان بر این نکته متمرکز می‌شوند که برای تأمین نیازهای اساسی خویش چگونه عمل کنند. رویه سوم (ارزیابی) به ارزیابی اعمال و رفتارها و تناسب آن‌ها با نیازهای اساسی مراجع اشاره دارد و نهایتاً رویه چهارم به برنامه‌ریزی برای آینده دلالت دارد. زمانی که مراجعان در می‌یابند که اعمال و عملکردشان با خواسته‌ها و اهدافشان همخوانی ندارد، به این سمت سوق داده می‌شوند که اعمال، رفتار و برنامه‌های جایگزین طرح‌ریزی کنند (۷).

نظریه انتخاب در مورد بهتر انتخاب کردن است؛ اما قبل از آن هر فرد باید دلیل انتخاب‌های بد خود را بفهمد. نظریه انتخاب بیان می‌کند، این خود ما هستیم که تمام اعمالمان از جمله احساس بدبختی‌مان را انتخاب می‌کنیم. آموزش واقعیت درمانی گروهی بر اساس نظریه انتخاب به وجود آمده است و هدف عمده آن برانگیختن مراجع، به اقدامات عملی برای تغییر شرایط ناخواسته کنونی است (۸). نتایج پژوهش سلطان‌لو، نشان داد که واقعیت درمانی به شیوه گروهی در مقایسه با گروه کنترل موجب افزایش خودکارآمدی، شادکامی و کاهش تعارضات زناشویی در زنان می‌شود (۹). نتایج پژوهش آل‌سوپ (Allsop) و همکاران، نشان داد که زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی بر اساس نظریه انتخاب بر کاهش تعارضات زناشویی، افزایش حس بخشش،

و دوستان ۰/۸۶»، «جدا کردن امور مالی از یکدیگر ۰/۷۱»، «کاهش ارتباط مؤثر ۰/۶۹» و برای کل پرسشنامه ۰/۹۶ به دست آمد. این ابزار از روایی خوبی برخوردار است و در مرحله تحلیل محتوای آزمون، پس از محاسبه همبستگی هر سؤال با کل پرسشنامه و مقیاس‌های آن، به دلیل همبستگی مناسب تمام سؤالات، هیچ سؤالی حذف نشد (۱۴). در پژوهش حاضر، میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و روایی محتوایی و صوری آن نیز مطلوب گزارش شد.

بسته آموزشی واقعیت درمانی مبتنی بر نظریه انتخاب بر اساس فنون مبتنی بر واقعیت درمانی و نظریه انتخاب توسط گلاسر طراحی شده است. طراحی این بسته بر اساس یک برنامه ۸ جلسه‌ای و به صورت آموزش گروهی و هر هفته یکبار صورت گرفت. روایی بسته آموزشی توسط ۵ تن از اساتید متخصص مشاوره مورد ارزیابی قرار گرفته است. اجرای جلسات به وسیله پژوهشگر در گروه آزمایش و با هدف زوج درمانی و کمک به آن‌ها جهت کاهش مشکلات زناشویی بوده است. مداخله زوج درمانی در مرکز روان‌شناسی دبستان در شهر همدان، توسط متخصص حوزه مشاوره به صورت گروهی در افراد نمونه در ۸ جلسه، به صورت هفته‌ای یکبار و به مدت ۹۰ دقیقه اجرا شد. محتوای جلسات درمان زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی بر اساس نظریه انتخاب در جدول شماره ۱ ارائه شده است (۱۵).

داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آزمون تحلیل کوواریانس در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ تحلیل شدند. قبل از انجام آزمون، ابتدا پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس شامل نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته با استفاده از آزمون شاپیرو-ویلک ($P < 0/05$) و همسانی واریانس‌ها بر اساس آزمون لون ($P < 0/05$) مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که این مفروضه‌ها رعایت شده است. لازم به توضیح است این مطالعه پس از دریافت کد اخلاق IR.IAU.KER.۱۳۹۸.۰۴۱ از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه صورت گرفت. طبق بیانیه هلسینکی، شرکت‌کنندگان در پژوهش ضمن تکمیل فرم رضایت آگاهانه، در خصوص هدف انجام پژوهش، چگونگی انجام طرح و محرمانه بودن اطلاعات‌شان توجیه گردیدند و هماهنگی‌ها و مکاتبات لازم جهت انجام مطالعه صورت گرفت.

مرکز روان‌شناسی دبستان در شهر همدان اجرا شد و گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. معیارهای ورود به مطالعه شامل دامنه سنی بین ۲۵ تا ۴۰ سال، نظامی بودن یکی از زوجین، حداقل تحصیلات دیپلم برای یکی از زوجین، زوجین متقاضی طلاق بر اساس مراجعه به مرکز مشاوره و عدم دریافت مشاوره یا زوج درمانی بودند. ملاک خروج از پژوهش شامل عدم تمایل به همکاری در پژوهش و غیبت بیش از دو جلسه و عدم تکمیل حداقل ۳ سؤال از پرسشنامه‌ها بود.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه تعارضات زناشویی بود که در سال ۱۳۷۲ توسط براتی و ثنایی طراحی شد. این پرسشنامه ۵۴ سؤال دارد و برای سنجیدن تعارضات زناشویی برای مبنای تجربیات بالینی تدوین و پاسخ سؤالات بر اساس طیف لیکرت بود که به صورت هرگز ۱ نمره، بندرت ۲ نمره، گاهی اوقات ۳ نمره، اکثر اوقات ۴ نمره و همیشه ۵ نمره تعلق می‌گیرد. سؤالات ۳، ۱۱، ۱۵، ۲۶، ۳۰، ۳۳، ۴۵، ۴۷، ۵۴ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. در این ابزار نمره بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنای رابطه‌ی بهتر است. حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۷۰ و حداقل آن ۵۴ می‌باشد. این پرسشنامه ۸ بعد «کاهش همکاری سؤالات ۴، ۱۲، ۱۸، ۲۵، ۳۴»، «کاهش رابطه جنسی با سؤالات ۵، ۱۳، ۱۹، ۳۵، ۴۰»، «افزایش واکنش‌های هیجانی با سؤالات ۶، ۱۴، ۲۰، ۲۷، ۳۶، ۴۲، ۴۹، ۵۱»، «افزایش جلب حمایت فرزندان سؤالات ۹، ۲۲، ۳۱، ۳۸، ۴۴»، «افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود با سؤالات ۸، ۱۵، ۲۱، ۲۹، ۳۷، ۴۳»، «کاهش رابطه با خویشاوندان همسر و دوستان با سؤالات ۱، ۲۳، ۳۲، ۴۶، ۵۰، ۵۳»، «جدا کردن امور مالی از یکدیگر با سؤالات ۲، ۱۰، ۱۷، ۲۴، ۳۳، ۳۹، ۴۸» و «کاهش ارتباط مؤثر با سؤالات ۳، ۷، ۱۱، ۱۶، ۲۶، ۲۸، ۳۰، ۴۱، ۴۵، ۴۷، ۵۲، ۵۴» مورد سنجش قرار می‌دهد. در پژوهش براتی و ثنایی، برای تعیین روایی محتوایی، نسخه اصلی پرسشنامه توسط ۵ متخصص حوزه مشاوره تأیید شد. میزان ضریب پایایی با روش آلفا کرونباخ ۰/۷۱۵ به دست آمد. برای بررسی همسانی درونی پرسشنامه ضرایب آلفای کرونباخ برای «کاهش همکاری ۰/۸۱»، «کاهش رابطه جنسی ۰/۶۱»، «افزایش واکنش‌های هیجانی ۰/۷۰»، «جلب حمایت فرزندان ۰/۳۳»، «افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود ۰/۸۶»، «کاهش رابطه با خویشاوندان همسر

جدول ۱- محتوای جلسات زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی بر اساس نظریه انتخاب

جلسات	اهداف	محتوا
۱	معرفی اعضا و ایجاد ارتباط بین اعضا و درمانگر	آشنایی اعضای گروه با یکدیگر، برقراری رابطه عاطفی میان اعضا و درمانگر، بحث در مورد اهداف و قوانین گروه، آشنایی اولیه با نظریه واقعیت درمانی گلاسر (روش تدریس سخنرانی همراه با بحث گروهی).
۲	بررسی مفهوم ارتباط با دیگران و آشنایی با ویژگی‌های ارتباط مؤثر	ابراز خوشحالی توسط درمانگر با هدف برقراری ارتباط، آموزش مفاهیم واقعیت درمانی مبتنی بر نظریه گلاسر.
۳	بررسی مفهومی چگونگی شکل‌گیری رفتار نیازهای اساسی انسان	معرفی چرایی و چگونگی صدور رفتار از سوی ما توضیح تفاوت و شباهت‌های بین انسان‌ها و ارائه نیازهای اساسی انسان مطابق نظر گلاسر (روش تدریس سخنرانی همراه با بحث گروهی).
۴	آشنایی با معنا و مفهوم تصمیم‌گیری؛ اهمیت تصمیم‌گیری و مراحل تصمیم‌گیری	معرفی رفتار کلی و آشناسازی افراد گروه با ۴ مؤلفه رفتار کلی (فکر، عمل، احساس و فیزیولوژی) و جهت آشنایی زوجین با چهار عمل مثال ماشین رفتار و چگونگی جایگاه چهار رفتار کلی در این ماشین رفتار برای آن‌ها توضیح داده شد و همچنین از روش ایفای نقش برای تفهیم مسائل استفاده گردید (روش تدریس بارش مغزی و سخنرانی همراه با مشارکتی)
۵	اهمیت ارتباط و نقش آن در رضایت، احساس خود ارزشمندی و برآوردن نیازهای اساسی	آشنایی، معرفی و توضیح تعارض‌های چهارگانه (بین چهار رفتار کلی به وجود می‌آید) و احساس رفتارهای اجباری که با مثال‌های مختلفی مانند مشکلاتی که از زندگی با یک کودک استثنایی به وجود می‌آید زده شد (استفاده از روش تدریس بدیع پردازی)
۶	بدیل رفتارهای منجر به شکست به رفتارهای رضایت بخش، تأکید بر زندگی در زمان حال	معرفی رفتارهای تخریب‌گر و سازنده در روابط و آموزش زندگی کردن در زمان حال و اینکه چگونه می‌توان دنیای کیفی خود را تاب‌گیری مجدد کرد (استفاده از روش تدریس عینی سازی)
۷	آشنایی با ابعاد رفتار از دیدگاه گلاسر، نقش انسان در کنترل رفتار	شناخت نیازهای اساسی انسان از دیدگاه واقعیت درمانی و فهرست بندی نیازهای اساسی، با تلاش اعضا و کمک درمانگر، بررسی اهمیت برآوردن این نیازها (روش تدریس مشارکتی، استفاده از بحث گروهی).
۸	چگونگی حفظ تغییرات به وجود آمده و اجرای پس آزمون	شیوه حفظ و افزایش تغییرات، مرور جلسات قبلی و ارزیابی میزان پیشرفت زنان متقاضی طلاق و زمینه سازی تعهد لازم جهت کاربرد آموخته‌ها برای خلق زندگی و روابط بهتر.

یافته‌ها

(۱۵ نفر) با میانگین و انحراف معیار سنی ۳۵/۳۹ و ۷/۱۷ شرکت

داشتند. اطلاعات دموگرافیک واحدهای پژوهش در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

در این مطالعه تعداد ۳۰ نفر در گروه آزمایش (۱۵ نفر) با میانگین و انحراف معیار سنی ۳۴/۰۶ و ۶/۵۳ و گروه کنترل

جدول ۲- اطلاعات جمعیت شناختی واحدهای پژوهش

متغیر	کنترل	آزمایش	آماره آزمون	سطح معنی‌داری
	میانگین (انحراف معیار)	میانگین (انحراف معیار)	کای دو	
سن	۲۴/۰۶ (۶/۵۳)	۳۵/۳۹ (۷/۱۷)	۳۴/۸۷	$P < 0/001$
سطح تحصیلات	۴ (۲۶/۶۷٪)	۵ (۳۳/۳۳٪)		
دیپلم به بالا	۱۱ (۷۳/۳۳٪)	۱۰ (۶۶/۶۷٪)	۶۳/۳۵	$P < 0/001$
کمتر از دیپلم	۷ (۴۶/۶۷٪)	۸ (۵۳/۳۳٪)		
مدت زمان ازدواج	۸ (۵۳/۳۳٪)	۷ (۴۶/۶۷٪)	۵۴/۲۷	$P < 0/001$
کمتر از ۵ سال				
بیشتر از ۵ سال				

در پیش آزمون گروه کنترل و آزمایش تفاوت معناداری وجود نداشت اما در پس آزمون گروه کنترل و آزمایش تفاوتها معنادار بود ($P > 0.01$) که نشان از تأثیرگذاری زوج درمانی بر اساس رویکرد واقعیت درمانی بر کاهش تعارضات زناشویی است.

مطابق جدول شماره ۳، میانگین تعارضات زناشویی در حالت کلی در پیش آزمون ۱۵۹/۸۴ بود که در پس آزمون بعد از اجرای زوج درمانی بر اساس رویکرد واقعیت درمانی به ۱۲۱/۱۶ کاهش یافت. نتایج آزمون تی نشان داد بین تعارضات زناشویی و مؤلفه‌های آن

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار تعارضات زناشویی و مؤلفه‌های آن

متغیر	مرحله	کنترل	آزمایش	آزمون تی
		میانگین (انحراف معیار)	میانگین (انحراف معیار)	سطح معناداری
کاهش همکاری	پیش آزمون	۲۱/۰۹ (۴/۵۸)	۲۰/۳۹ (۳/۹۷)	۰/۲۳۷
	پس آزمون	۲۰/۵۷ (۴/۷۵)	۱۲/۳۰ (۳/۳۱)	۰/۰۱
کاهش پیوند جنسی	پیش آزمون	۱۸/۲۴ (۴/۶۲)	۱۷/۹۸ (۴/۶۲)	۰/۱۴۸
	پس آزمون	۱۹/۱۷ (۴/۲۵)	۱۱/۲۸ (۴/۰۰)	۰/۰۱
واکنش‌های هیجانی	پیش آزمون	۲۷/۲۸ (۵/۳۱)	۲۸/۰۵ (۵/۰۶)	۰/۴۱۲
	پس آزمون	۲۷/۸۹ (۵/۷۵)	۳۷/۳۹ (۵/۴۳)	۰/۰۱
افزایش حمایت جویی از فرزند	پیش آزمون	۱۹/۱۰ (۵/۰۶)	۲۰/۲۷ (۵/۵۰)	۰/۲۵۴
	پس آزمون	۱۹/۴۴ (۵/۴۳)	۳۰/۳۳ (۵/۷۵)	۰/۰۱
افزایش پیوندهای فردی با خویشاوندان	پیش آزمون	۲۲/۰۶ (۴/۴۳)	۲۱/۸۶ (۴/۵۰)	۰/۲۰۷
	پس آزمون	۲۲/۴۳ (۵/۰۶)	۲۹/۷۳ (۶/۱۸)	۰/۰۱
پیوندهای خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان خود	پیش آزمون	۱۶/۶۷ (۴/۰۹)	۱۷/۲۲ (۴/۱۸)	۰/۲۸۱
	پس آزمون	۱۶/۹۷ (۴/۱۲)	۲۶/۲۴ (۵/۳۷)	۰/۰۱
جدا کردن کارهای مالی از یکدیگر	پیش آزمون	۲۳/۵۶ (۴/۹۳)	۲۳/۱۱ (۴/۸۱)	۰/۱۹۲
	پس آزمون	۲۳/۶۳ (۴/۱۶)	۱۴/۱۱ (۴/۱۸)	۰/۰۱
کاهش ارتباط مؤثر	پیش آزمون	۳۲/۰۲ (۶/۱۸)	۳۲/۴۳ (۶/۵۰)	۰/۱۶۳
	پس آزمون	۳۲/۵۰ (۶/۰۵)	۲۱/۸۴ (۵/۸۷)	۰/۰۱
کل	پیش آزمون	۱۵۸/۷۵ (۱۲/۶۲)	۱۵۹/۲۴ (۱۳/۵۶)	۰/۲۱۹
	پس آزمون	۱۵۹/۸۴ (۱۳/۳۷)	۱۲۱/۱۶ (۱۲/۱۸)	۰/۰۱

زوجین نظامی تأثیر گذاشته است ($P < 0.05$). همچنین ۵۱/۸ درصد از پراکندگی نمرات کاهش تعارضات زناشویی را زوج درمانی بر اساس رویکرد واقعیت درمانی تبیین می‌کند.

مطابق نتایج به دست آمده جدول شماره ۴، بعد از برداشته شدن اثر پیش آزمون، زوج درمانی بر اساس رویکرد واقعیت درمانی (تئوری انتخاب) به طور معناداری بر کاهش تعارضات زناشویی

جدول ۴- تحلیل کوواریانس برای بررسی اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر رویکرد واقعیت درمانی بر تعارضات زناشویی

منابع	متغیر وابسته	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	سطح آماره	سطح معناداری	مجذور ایتا
گروه	تعارضات زناشویی	۳۸/۶۷۸	۱	۳۸/۶۷۸	۲۷/۹۸۷	۰/۰۰۱	۰/۵۱۸
خطا	تعارضات زناشویی	۳۵/۹۳۲	۲۸	۱/۳۸۲	-	-	-

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی بر تعارضات زناشویی زوجین نظامی متقاضی طلاق انجام شد. نتایج تحلیل نشان داد که زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی بر اساس نظریه انتخاب موجب کاهش تعارضات زناشویی زوجین نظامی شد. نتایج این پژوهش با یافته‌های سلطان‌لو (۹) همچنین نتایج پژوهش آلسوپ و همکاران (Alsop) (۱۰) یورائیز (Duraes) و همکاران (۱۱) و تادروس و فاینی (Tadros & Finney) (۱۲) همسو بود. با توجه به جستجوهای انجام شده در داده پایگاه‌های معتبر، محقق به نتایج ناهمسو با مطالعه خود دست نیافت.

نتایج پژوهش حاضر نیز نشان داد زوجین با کاهش همکاری، کاهش پیوند جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی مواجه هستند که این سه مؤلفه دارای میانگین بیشتری در پیش‌آزمون بود. همچنین اغلب زوجین در پیش‌آزمون دچار نوعی افزایش حمایت جویی از فرزند و پیوندهای فردی با خویشان را به نمایش می‌گذارند در حالی که در پیوندهای خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان خود کاهش محسوسی را نشان می‌دادند بیشتر زوجین مورد تحقیق اغلب کارهای خود را جدا از همدیگر انجام می‌دادند و ارتباطات مؤثر آن‌ها نیز رو به کاهش بود به نظر می‌رسد وجود چنین وضعیتی در ارتباطات زوجین حاکی از نوعی بحران در مسئولیت‌پذیری و رفتار درست است.

چندین علت برای این وضعیت باید ذکر کرد که مهم‌ترین آن‌ها نقش خانواده و دوستان، مسائل مالی، مسائل جنسی و تقسیم کار در خانواده است. با توجه به ارتباطات مداومی که بین خانواده‌های طرفین وجود دارد. دخالت‌های خانوادگی می‌تواند سطح تعارض را افزایش دهد (۱۶). باید اشاره کرد که بسیاری از زوج‌ها بر سر تقسیم وظایف و این که زن و شوهر هر کدام موظف به انجام چه مسئولیت‌هایی هستند اختلاف دارند. با از بین رفتن تدریجی نقش‌های سنتی زن و مرد، تعیین مسئولیت‌های زوجین در قبال هم دشوار شده است. با توجه به تحولات تدریجی و موقعیتی که امروزه به وجود آمده زن‌ها اغلب مسئولیت دوگانه‌ای پیدا کرده‌اند (۳). با این حال اگر زوجین در تأمین درآمد و انجام وظایف خانهداری با هم مشارکت داشته باشند، پیوندهای زندگی زناشویی تحکیم خواهد شد (۱۱)؛ اما مسئله این است که

اغلب زوجین دارای تعارضات زناشویی از نوعی عدم استقلال در تصمیم‌گیری یا عدم مسئولیت‌پذیری و قبول پیامدهای انجام تصمیمات و رفتار خود نیز رنج می‌برند. چون اغلب زوجین در یک بازه زمانی دچار آشفتگی روابط عاطفی هستند پیوند جنسی و تمایل به همدیگر نیز کاهش می‌یابد (۱۲). زوج‌درمانی کمک می‌کند این پیوند دوباره ایجاد شود چرا که افزایش پیوند جنسی سطح ارضای نیازهای جنسی-عاطفی زوجین را افزایش داده و اساساً نوعی ظرفیت همکاری و ارتباط اثربخش را نیز ایجاد می‌کند (۶). هدف واقعیت درمانی خلق یک رابطه اثربخش است بنابراین پیوند جنسی در قالب یک رابطه بین زوجین قابل تعریف است که افزایش آن موجب ایجاد یک رابطه اثربخش می‌شود (۷). مطالعه شاهی صنوبری، نشان داد که زوج درمانی مبتنی بر واقعیت درمانی افزایش حمایت جویی از فرزند را نیز کاهش داده بود که این رفتار نوعی فرافکنی مسئولیت از طریق فرزند بوده و یا فرزند را سپر تصمیمات خود قرار دادن بود (۱)؛ که این مسئله مهمی است چرا که زوجین دیگر نمی‌توانند در پشت شخص خاصی پنهان شوند و مسئولیت اعمال خود را نادیده بگیرند. این موضوع باعث می‌شود که فرزندان نیز در نقش‌های زوجین دخالت کنند که موجب افزایش تعارض بین زوجین می‌شود (۱۷). مطابق دیدگاه سیستمی، منوچین معتقد است اگر سلسله مراتب خانواده رعایت نشود؛ یعنی والدین تصمیم‌گیران اصلی نباشند و کودکان بزرگتر بیش از کودکان کوچک‌تر مسئولیت نداشته باشند، آشفتگی و مشکل پیش می‌آید (۱۲). این پژوهش مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی از جمله نمونه‌گیری در دسترس و بررسی نکردن برخی متغیرهای مداخله‌گر اشاره کرد، بنابراین در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط را رعایت کرد. نمونه‌های این پژوهش شامل زوجین مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره دبستان در شهر همدان بود. بنابراین در تعمیم یافته‌ها باید جانب احتیاط رعایت شود. مشاوران و درمانگران خانواده از این رویکرد درمانی در گروه‌های زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی و کلاس‌های آموزش خانواده جهت حل مشکلات زناشویی بهره ببرند. همچنین لزوم ارائه کارگاه‌های آموزشی برای کاهش تعارضات زناشویی جهت پیشگیری از مشکلات اجتماعی و خانوادگی پیشنهاد می‌شود. همچنین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی در سایر نمونه‌های زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره غیرنظامی

اسلامی واحد کرمانشاه به ثبت رسیده است. بدین وسیله از کلیه مشارکت کنندگان که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تقدیر و تشکر می‌شود.

تضاد منافع

بدین وسیله کلیه نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافی در خصوص مطالعه حاضر وجود ندارد.

References

- Shahi-Senobari S, Aghamohammadian Sharbaf HR, Moeenizadeh M. The effectiveness of positive psychotherapy based on belief to good on the mental health and marital quality of infertile women. Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences. 2021; 25(1): 752-60. (Persian)
- Panahifar S, Mirderikvand F, Sadeghi M. Comparison of the effectiveness of schema-based couple therapy, emotional focused couple therapy, and acceptance commitment couple therapy in the reduction of marital stress among couples on the brink of divorce in military families. Military Caring Sciences. 2022; 9(1): 68-80. (Persian) DOI: 10.52547/mcs.9.1.68
- Li L-M-W, Jiang D. The magnifying effect of marital satisfaction on the dyadic effect of disabilities on life satisfaction. Int J Environ Res Public Health. 2021; 18(10): 5352. DOI:10.3390/ijerph18105352 PMID: 34069781 PMCID: PMC8157226
- Trahan MH, Maynard BR, Smith KS, Farina AS, Khoo YM. Virtual reality exposure therapy on alcohol and nicotine: A systematic review. Research on Social Work Practice. 2019; 29(8): 876-91. DOI: 10.1177/1049731518823073
- Keneski E, Neff LA, Loving TJ. The importance of a few good friends: Perceived network support moderates the association between daily marital conflict and diurnal cortisol. Social Psychological and Personality Science. 2018; 9(8): 962-71. DOI:10.1177/1948550617731499
- Xie J, Zhou ZE, Gong Y. Relationship between proactive personality and marital satisfaction: A spillover-crossover perspective. Personality and Individual Differences. 2018; 128: 75-80. DOI:10.1016/j.paid.2018.02.011
- Wiebe SA, Johnson SM, Lafontaine MF, Burgess Moser M, Dalgleish TL, Tasca GA. Two-year follow-up outcomes in emotionally focused couple therapy: An investigation of relationship satisfaction and attachment trajectories. J Marital Fam Ther. 2017; 43(2): 227-44. DOI:10.1111/jmft.12206 PMID: 27997704
- Kazim SM, Rafique R. Predictors of marital satisfaction in individualistic and collectivist cultures: A mini review. Journal of Research in Psychology. 2021; 3(1): 55-67. DOI: 10.31580/jrp.v3i1.1958
- Law FM, Guo GJ. The impact of reality therapy on self-efficacy for substance-involved female offenders in Taiwan. I Int J Offender Ther Comp Criminol. 2015; 59(6): 631-53.

اجرا گردد تا محدودیت ناشی از تعمیم نتایج یافته‌های پژوهش مرتفع گردد. همچنین جهت بررسی اثربخشی بیشتر پژوهش، دوره‌های پیگیری در مطالعه وجود داشته باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله مستخرج از رساله دکتری نویسنده اول می‌باشد که در تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۱۲ با شماره ۸۷۴۱۵۲۱۳ در دانشگاه آزاد

DOI:10.1177/0306624X13518385 PMID: 24420638

- Allsop DB, Leavitt CE, Saxey MT, Timmons JE, Carroll JS. Applying the developmental model of marital competence to sexual satisfaction: Associations between conflict resolution quality, forgiveness, attachment, and sexual satisfaction. Journal of Social and Personal Relationships. 2021; 38(4): 1216-37. DOI:10.1177/0265407520984853
- Duraes RSS, Khafif TC, Lotufo-Neto F, Serafim AdP. Effectiveness of cognitive behavioral couple therapy on reducing depression and anxiety symptoms and increasing dyadic adjustment and marital social skills: An exploratory study. The Family Journal. 2020; 28(4): 344-55. DOI: /10.1177/1066480720902410
- Finney N, Tadros E. Integration of structural family therapy and dialectical behavior therapy with high-conflict couples. The Family Journal. 2019; 27(1): 31-6. DOI: 10.1177/1066480718803344
- Faryabi M, Rafieepoor A, hajjalizade k, Khodaverdian S. The effectiveness of acceptance and commitment therapy (ACT) on anxiety, perceived stress and pain coping strategies for patients with leukemia. Feyz. 2020; 24(4): 424-32. (Persian)
- Soltanloo F. Effectiveness of reality therapy on group self-efficacy, happiness and marital conflicts in married women. Journal of Psychology New Ideas. 2019; 3 (7):1-21. (Persian)
- Jamalabadi M, Maktabi GH, Yakhchali AH, Omidian M. The effect of reality therapy training on responsibility, self-efficacy, worry, and school-related mental well-being in students. Journal of Positive School Psychology. 2022; 6(9): 5387-97. (Persian) <https://journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/15348>
- Haji Karam A. Relationship between family-work conflict with mental health and marital conflicts of working women in Tehran. Research in Clinical Psychology and Counseling. 2016; 6(1): 113-27. (Persian) DOI: 10.22067/ijap.v6i1.13756
- Yoysefikia M, Khoshkonesh A, Falahzadeh H. The effectiveness of reality therapy to decrease the marital conflict and despair in women with multiple sclerosis. Armaghane Danesh. 2018; 23(3): 364-77. (Persian)